

TÜRKİYE'DE SUÇLULUĞUN İÇTİMAİ AMİLLERİ (1)

Yazan : Doçent Dr. Nurullah KUNTER

I — Türkiyede suçluluğun içtımâi amillerini meydana çıkarmak için yapılan araştırmalar ve kullanılan metodlar

Türkiye'de suç amillerini ve bu arada içtımâi amilleri meydana çıkarmak gayesi ile yapılan ilmî araştırmalar 1931 denberi inkişaf etmektedir. İlk zamanlarda mesele çocuk suçluluğu bakımından ele alınmıştı. Son zamanlarda İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsünün adam öldürme mahkûmları hakkında yaptığı anket bu suçun içtımâi amillerinin meydana çıkarılmasına esaslı surette yardım etmiştir.

A — İstatistik :

İstatistik Umum Müdürlüğü 1935 denberi "Mahkûmlar İstatistiği"-ni neşretmektedir. Bu istatistikler mahkemeler tarafından doldurulan ferdî fişlere istinat etmektedir. Umum Müdürlük bugüne kadar ancak 1935 den 1942 ye kadar olan senelere ait istatistikleri neşredebilmiştir. Rahmetli İstatistik Profesörü Celâl Aybar, Siyasal Bilgiler Okulu Dergisinin 1946 yılı sayılarında neşrolunan (Türkiyede mahkûmlar ve suçlar) adlı çok değerli etüdünde bu istatistiklere dayandığı gibi, o zamanlar Başsavcı yardımcısı olan Mehmet Ali Sebük de 1942 de neşrettiği Kriminoloji adlı eserinde bu istatistiklerden faydalanmıştır.

Ceza ve Tevkif Evleri Umum Müdürlüğü de cezaevlerinde bulunan mahkûmlar hakkında istatistikler yapmaktadır. Maalesef bu istatistikler neşredilmediğinden herkes istifade edememektedir. Yargıç Hadi Tan'ın Ceza ve Tevkif Evleri Umum Müdürlüğünde çalıştığı sırada bu istatistiklere dayanarak hazırladığı etüt (Çocuk ve Ceza) başlığı altında Adalet Dergisinin 1942 yılı 4 üncü sayısında neşredilmiştir. Bu etütte Türk çocuk suçluluğunun içtımâi amillerine taalluk eden bazı mütalâalara rastlamaktadır.

(1) Suçun çeşitli amillerini meydana çıkarmak hususunda kullanılan metodların ve elde edilen neticelerin tenkit ve tahlili mevzuunu ele almış ve 1950 yılında Paris'te toplanmış olan Kriminoloji Milletlerarası İkinci Kongresinde sunduğumuz rapordur.

B — Anket :

Bazı araştırmalarda da anket metodunun kullanıldığı müşahede edilmektedir. İlk anket 1.12.1931 tarihinde ceza evlerinde mevcut olan 732 suçlu çocuk üzerinde yapılmıştır. Tamamen hususî mahiyette olan bu anket çocuk ruhiyatı mütehasısı olan Hilmi A. Malik tarafından tertip edilmiş ve resmî makamların müzaheretini ile tatbik sahasına konulabilmıştır. Bu anketin neticeleri, 1932 tarihinde, (Türkiyede Suçlu çocuk) adlı eserde neşredilmiştir. En geniş ve en teferruath anket İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü tarafından, müdürü Ceza Hukuku Ord. Profesörü Dr. Tahir Taner'in nezareti altında, tertip edilmiştir. 1944 yılında kurulmuş olan bu Enstitü, ilk iş olarak adam öldürme suçları üzerinde esaslı bir araştırma yapmağa karar vermişti. O zaman Ceza Hukuku Doçenti olan Sulhi Dönmezer'in başkanlığında Hukuk Fakültesi'nin bütün asistanları ile Edebiyat Fakültesinde pedagoji asistanı Kerimoğlu'dan müteşekkil bir heyet tecrübe mahiyetinde olarak İmrâh Cezaevine gönderildi. Bu müessesede bulunan adam öldürme mahkûmlarının sayısı 766 idi. Bu tecrübenin neticesi olarak, müteakip anketlerde kullanılacak olan ferdî anket fişlerine daha başka sualler de ilâve edildi. Müteakip anketlerin yapılmasında şu usul tatbik edildi. Adam öldürme suçundan mahkûm olanların sayısı fazla olan cezaevlerine Enstitü hususî anketçiler gönderdi. Diğer cezaevlerindeki mahkûmların anketi o yerlerin C. Savcıları tarafından yapıldı. Anket bir sene sürdü. Bu kriminolojik ankete mevzu teşkil eden mahkûmların adedi 6386 dır. ilâve etmek lâzımdır ki bu rakam Türk Cezaevlerinde adam öldürme suçundan mahkûm olup cezasını çekmekte olanların belli bir gündeki sayısı değildir. Bir sene süren anket esasında rastlanılan adam öldürme mahkûmlarının sayısı bahis mevzuudur. Bu anket neticesinde elde edilen malûmat 78 plâsta tasnif edilmiş ve grafiklerle birlikte, 1948 senesinde, (Türkiyede adam öldürme cürmü mahkûmları hakkında kriminolojik istatistik) adlı eserde neşredilmiştir. İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü bu eseri arzu eden alakalılarına parasız olarak dağıtmaktadır.

Sözü geçen Enstitü, ilgili Bakanlıkların talebi üzerine, bir başka anket daha yapmıştır. Bu anket Türk çocuğu suçluluğunu mevzu olarak almıştır. İlk önce 17 Temmuz 1946 tarihinde dokuz ceza evinde mevcut 112 suçlu çocuk üzerinde bir tecrübe anketi yapmış, daha sonra Ankara Çocuk İslâhevinde 19 Eylül 1946 tarihinde mevcut 163 çocuk hakkındaki anket o zaman asistan bulunan Naci Şensoy tarafından icra edilmiştir. Bu iki tecrübeden sonra anket bütün Türkiye cezaevlerinde

15 Şubat 1947 tarihinde mevcut çocuklara teşmil edilmiştir. Bu anket neticelerinin tertip ve tasnifi tamamlanmak üzeredir.

C — Monografi :

Sair kriminolojik etütlerde monografi metodunun kullanıldığı görülmektedir. Kriminolojik monografilerde araştırmalar gayet tafsilâtlı bir şekilde suçluluğun bir kısmına veya mevzuu bahsolan suç bakımından tipik olduğu kabul edilen suçlulardan müteşekkil bir gruba taallük eder. Tıp Fakültesi Psikiyatri profesörü Fahrettin Kerim Gökay'ın 1938 de neşrettiği (Türkiyede çocuk cürümleri) adlı eser, İstanbul Adli Tıp Enstitüsüne temyiz kudreti olup olmadığının tetkiki için sevkedilmiş sanık çocuklar hakkında sözü geçen Enstitünün yaptığı istatistiklere dayanan bir monografidir. 1940 yılında bir hukukçu olan Samet Ağaoğlu ile bir pedagog olan kardeşi Tezer Taşkıran Ankara Çocuk İslâhinde 86 çocuk hakkında hususî bir anket tertip ettiler. Bu anketin neticeleri 1943 yılında (Suçlu çocuklarımız) başlığı altında neşredilmiştir. O zaman İstanbul Cezaevi başhekimisi olan rahmetli İbrahim Zati Öget'in 1941 de neşrettiği (Suçlu ve Serseri çocuklar) adlı broşür de şahsî tecrübe-ye dayanan bir monografidir.

1942 yılında İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku Semineri talebeleri hocalarının nezareti altında, İstanbul ve Üsküdar cezaevlerinde bulunan suçlu çocuklar hakkında bir anket yaptılar. Bu araştırmaların neticeleri Prof. Sulhi Dönmezer tarafından Siyasal Bilgiler Okulunda verilen bir konferansta izah ve tahlil edilmiştir. Bu konferansın metni sözü geçen Okulun dergisinde (Çocuk suçluluğunun nevi, sebep ve saikleri) başlığı altında 1944 yılında neşredilmiş bulunmaktadır. Edebiyat Fakültesi Felsefe şubesi mezunlarından Taşcıoğlu da 1943 yılında suç sosyolojisi hakkında enteresan bir lisans tezi hazırlamıştır. Bilhassa İstanbul ve Çanakkale cezaevlerinde yapılan monografik araştırmalara dayanan bir tezin bir kısmı Sosyoloji Mecmuasında, 194 yında (

) başlığı altında neşredilmiştir. Monografik araştırmalara misal olarak Ankara Hukuk Fakültesi öğrencilerinin yaptıkları çalışmalarını da zikredebiliriz. Biri Kayseri Kadın Cezaevindeki (1946) diğeri İmrâli Cezaevindeki (1947) mahkûmlara teallük eden bu araştırmaların neticeleri (Suçlu Kadınlar üzerinde kriminolojik bir araştırma) ve (Ceza infazında sistemler ve İmrâli Cezaevi) başlıklı iki broşür halinde neşredilmiştir.

II — Metodların tenkit ve tahlili

Suçluluğun içtimal amillerini araştırmak hususunda kullanılmış olan metotlardan hiç biri tenkitten azade değildir.

A — İstatistik :

1) İstatistik metodu realiteleri tamamen aksettirmez. Sosyal bir hadise olan suçu rakkamların dili ile anlatır. Halbuki bu dil, müteaddit hadiseler arasındaki karşılıklı münasebetleri tanımak bakımından bir kolaylık arzetsede dahi, kriminoloji ilmi bakımından kifayetsizdir. Realitenin mudiliyetini, muhtelif veçe ve nüanslarını gösterebilmek için, bunların aynı zamanda kelimelerin dili ile de ifade edilmesi zaruridir. Bunun içindir ki anket ve bilhassa monografi metodlarına başvurulmaktadır.

2) İstatistik metodunun vasfı, kütleler üzerine tatbik edilmesidir. Eğer en çok rastlanan vasıflar, en müşterek hususlar meydana çıkarılmak isteniyorsa mümkün olduğu kadar büyük sayıda üniteleri tetkik etmek icap eder. Ancak bu sayede bütün ihtimaller derpiş ve müşabehet arzeden üniteler bir araya getirilmiş olur. Fakat kütlelerin tetkiki bize ancak müşabehetleri bildirir. Suç amilleri, bu arada içtimal amiller, suçtan suça değışirler. Bütün suçlar birden tetkik edilirse, ya bütün suçlara veya bunların ekseriyetine müteallik müşterek amiller bulunur, fakat bir tek suçun veya bazı suçların hususî amilleri elde edilemez. A, B ve C adlı üç suçtan mütesekkil bir suçluluk misali alalım. A suçundaki fakirlik korrelâsyonunun 0,99, B suçunda sosyal değışiklik korrelâsyonunun 0,99, C suçunda da aile dağılması korrelâsyonunun keza 0,99 olduğunu kabul edelim. Eğer suçluluk bir kütle halinde tetkik edilirse üç amil için de her bir suçta 0,33 korrelâsyonu bulunacaktır ve meselâ A suçu üzerinde fakirliğin ne büyük nisbette müessir olduğu aslâ anlaşılmıyacaktır.

3) İstatistik çok sayıda suçlara veya suçlulara taallük edeceğinden, sual varakaları zarurî olarak muhtasar olacaktır. Filhakika istatistik metodunun ana prensiplerinden birisi, istatistiğin mahdut noktalara inhisar etmesidir. İstatistikçi her hususu tetkik edemez. Mahdut sualleri ihtiva eden bir istatistik fişi ile de hattâ tek suçun bütün teferruatı ile tetkik edilmesine imkân olmadığı aşikârdır.

4) Doğrudan doğruya yapılan istatistik rölöveleri - asıl hakiki istatistik rölöveleri de bunlardır - çok sayıda memur kullanılmasını gerektirir. Bunların sayısı arttıkça da gerekli şartları, yani ihtisas, samimi-

yet ve tarafsızlık şartlarını haiz memurlar bulmak güçleşir. Alâkasız ve dikkatsiz memurlarla tatmin edici neticeler elde edilemeyeceğini ilâveye lüzum yoktur.

B — Anket :

Anket bir bütün teşkil eden vakıalar hakkında kullanılması icap eden bir metot değildir. Bir tek hâdiseyi ve hattâ onun bir cephesini tetkik hususunda da kullanılabilir. Bazan da taallûk ettiği hadisenin bazı tezahürlerini tetkik eder. Anketler, istatistiklere nazaran daha az umumîyet arzederler. Kriminolojide anket metodu umumiyetle, bütün suçlar hakkında değil, bir tek suç hakkında kullanılır. İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsünün bütün cezaevlerinde mevcut adam öldürme suçu mahkûmları hakkında yaptığı anket bu hususta bir misal olarak zikredilebilir. Anketin mahiyeti meselenin münakaşalı olduğu bir hakikattir. Anket bir nevi istatistik gibi telâkki eden görüş bize daha uygun görünmektedir. Anket, hakikî istatistikten daha dar bir sahadadır, fakat ondan daha çok derine gitmektedir.

Kriminolojik anketlerin mahzuru şudur: Anket tafsilâta kaçtıkça, elde edilen cevaplar hakikate uymamağa başlar. Mevzuu iyice kavramak için, hususî hayata taallûk eden sualler sormak icap eder. Bu çeşit suallerin cevapları ise, gerek utanma dolayısı ile, gerek menfaat gibi saiklerle çok defa doğru verilmez.

C — Monografi :

Monografi metodu kütle hadiselerinin değil, fakat mücerret vakıaların tetkikinde kullanılır. Bu metod kemmî olmaktan ziyade keyfî bir şekil arzeder. Monografi anketten hele istatistikten, daha tafsilâtlıdır. Diğer taraftan ankete nazaran daha tasviridir. Kriminolojide anket sondaj denilen şeklinde kendini gösterir. Bir tek suç bahis mevzuu olsa dahi suçluların bir kısmına sualler sorulur. Bu usulün hatalı tamimlere yol açabilmesi ihtimali daima varittir. Maamafih monografik anketin taallûk ettiği cüzümlerin bütünü mümkün olduğu kadar sadık bir şekilde temsil etmesi için çarelere başvurulabileceği de söylenecektir. Bu çareler nelerdir? Eşantyonların bütünü temsil edebilmesi için ne yapmalıdır? Eşantyonları nasıl seçmelidir? Eşantyonların sayısı ne olmalıdır? İşte monografi usulünün güçlükleri bu suallerin cevaplandırılmasında bilhassa kendisini gösterir.

III — İlerde yapılacak araştırmaların metodları hakkında temenniler

1) Anket ve monografi arasında net bir tefrik yapmağa çalışılma-

malıdır. Zaten böyle kesin bir fark mevcut değildir. Anket ve monografi birbirlerinden gayet ince nüanslarla ayrılır. Bunun için tefrik mevzuunda ısrar etmemek lâzımdır. İstatistiğin inkişafı ile bütün bu metotlar tatbikatta birbirlerine karşımlıdır. Meselâ bir memlekette işlenen adam öldürme suçu hakkında yapılan bir anket, istatistik sayılabilir. zira adam öldürme suçu bir kitle hadisesi, muhtelif veçheleri olan bir bütün olduğu gibi umumî suçluluğa nazaran hususî bir hadisedir de. Bunun gibi, monografik metotla yapılan kriminolojik araştırmalar da ekseriya istatistiklerin ve kısmî anketlerin verdikleri malûmata istinat ederler. Bütün bu sebeplerdir ki anketi ve monografiyi istatistik rölövelerinin iki çeşidinden biri olan dolâyısı ile rölövelerin birer şekli gibi telâki edenler vardır ve kanaatımızca haksız da değildirler.

2) Gayesi suçun her çeşit amillerini meydana çıkarmak olan kriminolojik araştırmalar için anket metodunun tercih edilmesi tavsiyeye şayandır. Muayyen bir suç, suçluluk içinde kaybolmamalıdır. Hakikatte suç değil fakat suçlar vardır. Suçlunun işlediği meselâ hırsızlıktır, adam öldürmedir, fakat her halde mücerret bir mefhum olan suç değildir. Belli bir suçun sebepleri ve mekanizması araştırılmalıdır ki bulunabilsin. Tetkik edilen suçun diğer suçlarla müsterek olan amilleri gibi müsterek olmıyan amillerini de tanımak için bu yolda hareket etmek zaruridir. Anket usulünün iyi işlenmesi için her türlü çarelere başvurulması, bu arada "çontre-enquete" lere de müracaat edilmesi lâzım geldiğini ilâveye hacet görmüyoruz.

3) Anket metodunun tercih edilmesi diğer metodların kullanılmasına mani olmamalıdır. Anket ile elde edilen neticeler daha umumî fakat az tafsilâtlı araştırmalardan yani hakikî istatistiklerden, keza az umumî fakat daha tafsilâtlı araştırmalardan yani monografilerden elde edilen neticelerle kontrol ve itnam edilmelidir. Monografik araştırmalar arasında ekolojik ve biyografik araştırmalara da lâzım gelen ehemmiyet verilmelidir.

4) Gerek istatistik, gerek anket ve monografi endüktif metotlardır. Bir de dedüktif metot vardır. Kriminoloji ilmi, sair ilimler gibi bu iki esas metodu birlikte kullanılmalıdır. Bir netice çıkarılmıyacaksa müşahedenin ne lüzumu vardır? Schmoller'in dedişi gibi, yürümek için iki bacak nasıl lâzımsa, muhakeme etmek için de endüksiyon ve dedüksiyon o kadar lâzımdır.

**IV — İctimai amilleri meydana çıkarmak gayesi ile
yapılan araştırmaların neticeleri**

Bugüne kadar yapılmış olan araştırmalar Türk suçluluğunun başlıca ictimai amilleri bakımından aşağıdaki neticeleri vermiştir.

A — Aile muhitine müteallik amiller

1) Medenî hal.

Medenî halin gerek umumî suçluluk ve gerek adam öldürme bakımından tesiri Türkiyede etüt edilmiiştir.

a) Umumî suçluluk.

Aşağıdaki tablo mahkûmların medenî hallerine göre durumlarını göstermektedir.

Mahkûmiyet senesi	Bekâr	%	Evli	%	Dul ve boşanmış	%
1935	14691	32,3	30123	66,5	536	1,2
1936	20826	29,9	48015	68,8	877	1,3
1937	23194	30,6	51498	68	1051	1,4
1938	22254	30,6	49668	68,1	1026	1,4
1939	24153	28,8	58564	69,8	1124	1,4
1940	25087	28,9	60629	69,7	1186	1,4
1941	25229	30,5	56229	68,1	1101	1,4
1942	24274	28,8	59385	70,2	861	1
1935-42	179708	29,9	414111	68,8	7762	1,3

Erkek nüfusunun medenî hal nisbetleri ile suçluluğun medenî hal nisbetleri mukayese edildiğı zaman, aşağıki tablo meydana gelir:

Medenî hal	Mutlak rakam (1935 sayımı)	Nüfus Yüzdesi	Suçluluk Yüzdesi	Evliler nisbeti 100 Nisbeti addedildiğine göre
Bekâr (15 ya- şından yukarı)	960463	22,7	29,9	123
Evliler	3160367	74,4	68,8	92
Dul ve boşan- mışlar	123585	2,9	1,3	45

Yukarıki tablodan çıkan netice şudur: Bekârlar evlilere nazaran 1,42 defa daha fazla suç işlemektedirler. Dul ve boşanmışlar ise evlilerin yarısı kadar (0,49) suç işlemektedirler.

b) Adam öldürme.

Adam öldürme anketinin neticeleri şunlardır :

Erkek suçluların medenî hali	mutlak rakam	adamöldürme yüzdesi
Bekârlar	2076	33,6
Evliler	3342	54
Dullar	597	9,7
Boşanmışlar	170	2,7
Yekûn	6185	100

Nüfusun ve adamöldürmelerin yüzdelerinin mukayesesini gösteren tablo da şudur:

Medenî hal	Mutlak rakam	Nüfus yüzdesi	Adamöldürme yüzdesi	Evliler nisbeti Nisbet addedildiğine göre	100
Bekârlar	940463	22,7	33,6	148	202
Evliler	3160367	74,4	54	73	100
Dullar	110412	2,6	9,7	373	511
Boşanmışlar	13173	0,3	2,7	900	1233

Bu tablodan istihraç edilen netice de şudur: Evliler en az adamöldürme suçu işlemektedirler. Bekârlar evlilerin iki misli adamöldürürler. Nisbet dullarda hele boşanmışlarda pek yüksektir. Dullar evlilerin beş misli, boşanmışlar ise on iki misli daha fazla adamöldürme suçu işlemektedirler.

c) Umumî suçluluk ve adam öldürme rakamlarının mukayesesi :

Umumî suçluluk ile adamöldürme suçuna ait rakamlar mukayese edilirse görülür ki bekâr evli, dul ve boşanmış nisbeti umumî suçlulukta başkadır, adamöldürmede başkadır. Bekârlarda umumî suçluluk nisbeti % 29,9; adam öldürme nisbeti % 33,6 dır. Aradaki fark büyük olmadığından, bekârlığın adamöldürme bakımından büyük bir rol oynamadığını söyleyebiliriz. Evlilerde umumî suçluluk nisbeti % 68,8 olduğu halde adamöldürme nisbeti % 54 dır. Bundan da çıkaracağımız netice şu olacaktır: Evliler sair suçlara nazaran daha az adamöldürme suçu işlemektedirler. Büyük farklara bilhassa dullarda ve boşanmışlarda rastlanmaktadır. Umumî suçluluk nisbeti % 1,3 olduğu halde adamöldürme nisbeti % 14,4 dır. Dul ve bekârlarda umumî suçluluk nisbeti çok düşük olduğu halde adamöldürme nisbetinin çok yüksek olması ferdî amiller üzerine dikkati çekmeli ve içtîmaf bir amilin suçlu şahsiyetine müteallik bir amil haline gelebileceğini göstermelidir.

2) Kanuna aykırı birleşmeler.

Medenî kanunun evlenmeye müteallik hükümlerinin bilhassa köylerde tamamen tatbik edilmediğini kabul etmek icap eder. Vatandaşların bir kısmı, iktisadî ve içtimaî sebeplerle, dinî nikâhla iktifa etmektedirler. Ne medenî ne dinî nikâha lüzum görmiyenler de vardır. Bundan gayrimeşru çocuklar meselesi çıkmakta ve zaman zaman neşredilen kanunlarla kanun dışı birleşmelerden husule gelen çocuklar meşru sayılarak bu fiilî duruma çare aranmaktadır. 1942 yılında kanun dışı birleşmeler hakkında yapılan bir anketi müteakıp Adalet Bakanlığınca neşrolunan bir rapordan öğrendiğimize göre bu fiilî durum hem serbest birleşmelerden hem de Ceza Kanunu ile medenileşmiş olmasına rağmen taaddüdü zevcattan ileri gelmektedir. Bu halin sebepleri arasında Medenî Kanunun tatbik edilmemesi, dinî nikâhın kâfi olduğunun sanılması, erkek evlât, istenmesi, kadının çalışmasından istifade gibi sebepler sayılmış bulunmaktadır. Bu kanun dışı birleşmeler, şeref ve haysiyete tealluk eden hususlardaki fazla hassasiyet ve kabadayılık hisleri ile bir araya geldikleri zaman adamöldürme suçlarının işlenmesinde büyük bir rol oynamaktadırlar. 6386 adam öldürme mahkûmu hakkındaki anket 1203 kişinin kadına taalluk eden sebeplerle suç işlediğini tesbit etmiştir. Kadın yüzünden işlenen suçların büyük bir kısmında dışı birleşmelerin de rolü olduğu kuvvetle tahmin olunmaktadır.

3) Ailenin dağılması.

Çocuk suçlular üzerinde aile dağılmasının tesirleri de gerek umumî suçluluk gerek adamöldürme bakımından tetkik edilmiştir.

Adamöldürmeler hakkındaki anket şu neticeleri vermiştir:

Suçu işlediği sırada 11 yaşından büyük 19 yaşından küçük olanların yekûnu (Suç tarihinde ana babalarının sağ olup olmadığı tesbit edilemeyenler hesaba katılmamışlardır.)

Suçtan önce babası ölmüş olanlar	764	%	100
Suçtan önce anası ölmüş olanlar	278	%	36,4
	166	%	21,7

Cezaevlerinde mevcut çocuklar hakkında Kriminoloji Enstitüsünün tertip ettiği, tasnif muameleleri tamamlanmak üzere olan anket neticeleri de şu tablo da gösterilmiştir.

Suç tarihinde ana ve babasının yaşayıp yaşamadığı

tesbit edilebilen çocuklar	968	%	100
Babası ölmüş olanlar	263	%	27,2
Anası ölmüş olanlar	151	%	15,6

Bu iki tablonun mukayesesinden şu neticeler çıkmaktadır: Ana babadan birinin, bilhassa babanın yokluğu Türk çocuk suçluluğunda esaslı bir tesir icra etmektedir. Adamöldürmede bu tesir daha meşumdur.

Ailenin dağılmasının kriminojen tesiri ana babanın, bilhassa babanın çocuk şahsiyetinin teşekkül ve inkişafındaki tesiri ile izah olunabilir. Bu da içtimaî bir amilin suçlu şahsiyetine müteallik bir amil haline gelebileceğini göstermektedir.

4) Ailede suçluluk.

Adamöldürme istatistiklerinden şu rakamları alıyoruz:

Adam öldürmeden mahkûm olanlar	6386	%	100
Yakınları arasında suçlu olanlar	975	%	15

Yakınların işledikleri suçları tetkik edersek şu tablo meydana gelir:

Suçtu tesbit edilebilen yakınlar	1075	%	100
Adamöldüren yakınlar	824	%	77
Müessir fiil işliyen yakınlar	78	%	4
Şahsa karşı suç işliyenler yekûnu	902	%	83

Bu iki tablonun tetkiki aile içindeki kötü örneklerin suç işlemedeki mühim tesirlerini meydana çıkarmaktadır. Bu tesirde irsiyetin de bir rolü olduğunda şüphe edilmemelidir. Bu tesirin de ayrıca tetkiki lâzımdır.

Ailedeki kötü örneklerin tesiri adamöldürme mahkûmları ile yakınları arasındaki münasebet derecesine göre tanzim edilen aşağıdaki tablodan da anlaşılacaktır:

Ana	7	
Baba	105	
Büyükana	16	
	<hr/>	
Usul	128	128
Oğul	20	
Kız	7	
	<hr/>	
Fürü	27	27
Eş		24
Kız ve erkek kardeş		266
Amca		119
Dayı		91
Teyze		8

Halk	1
Sair kan hısımları	302
Sihhî hısımlar	28

Münasebet derecesi tesbit edilebilen suçlu akraba yekûnu 994

Görülüyor ki suçlu akrabası olan 994 adamöldürme mahkûmu içinde 664 ünün yani % 67 sinin usulü, fûruu, kardeşleri, eşi, ana ve babalarının kardeşleri arasında bir suçlu vardır.

Adamöldürme istatistikleri suçlu akrabası olan 975 mahkûmdan 139 unun akrabalarını tasvip ettiği, 135 inin sevdiği, 134 ünün merhamet duyduğu, 250 sinin de takbih ettiği hususlarını tesbit etmiştir. Takbih ettiklerini veya acıdıklarını söyleyen mahkûmların bu beyanlarını şüphe ile karşılamak icap eder. Buna mukabil sevdiklerini veya takdir ettiklerini söyleyenlerin samimi oldukları muhakkak gibidir. Bunların yekûnunun 274 ve nisbetinin % 32 oluşu sevilen ve suçlu takdirle karşılanan akrabanın tesirinin ne kadar büyük olduğunu göstermektedir.

B. — İçtimai muhite müteallik amiller.

1) Suç mntıkaları.

6386 adamöldürme mahkûmu ve 250 si adamöldürme suçu işlemiş olan 974 suçlu çocuk haklarında yapılmış olan anketler, adamöldürme suçunun Türkiye'deki tevezzüü hakkında bir fikir vermektedir. Vilâyetlerin nisbetlerini gösteren tablo aşağıdadır.

İller	Nüfus (1935 sayımı)	Adamöldür- me mahkûm adedi	100.000 ki- şide mahkûm sayısı	Adamöldürme- den mahkûm ço- cuk adedi	1.000.000 ki- şide mahkûm çocuk adedi
A. Karahisar	299248	162	54,14	13	43,4
Ağrı	103244	30	29,05	1	9,7
Amasya	128113	57	44,49	2	15,6
Ankara	534261	275	51,47	25	46,8
Antalya	242609	88	36,27	14	57,7
Aydın	261078	113	43,28	8	30,6
Balıkesir	460877	170	36,88	11	23,8
Bilecik	124314	41	32,98	3	24,1
Bingöl	62107	18	28,98	0	00
Bitlis	58223	21	36,06	1	17,1

Bolu	248027	117	47,17	10	40,3
Burdur	11400	55	49,37	4	34,9
Bursa	443867	194	43,70	10	22,5
Çanakkale	243287	50	20,55	3	12,3
Çankırı	177587	59	33,22	6	33,7
Çoruh	143267	38	26,52	2	13,9
Çorum	284773	123	43,18	17	59,7
Denizli	270327	139	51,42	9	33,3
Diyarbakır	213281	117	54,85	9	42,2
Edirne	184840	40	21,64	2	10,8
Elâzığ	174168	119	68,32	5	28,7
Erzincen	158377	23	14,52	1	6,3
Erzurum	325758	58	17,80	3	9,2
Eskişehir	183205	68	31,65	4	21,8
Gaziantep	278566	111	39,84	29	104,1
Giresun	260154	108	41,51	6	23,1
Gümüşhane	162667	39	23,97	4	24,5
Hakkâri	32924	29	27,33	0	00
Hatay	237362	49	20,64	8	33,7
İçel	241236	81	33,57	4	16,5
İsparta	166441	57	34,24	8	48,0
İstanbul	883599	149	16,86	7	7,9
İzmir	597812	238	39,81	12	20,0
İzmit	335292	136	40,56	0	00
Kars	305536	55	18,00	0	00
Kastamonu	367881	213	57,89	25	67,9
Kayseri	310458	104	33,49	9	28,9
Kırklareli	172697	38	22,00	5	28,9
Kırşehir	141450	108	76,35	4	28,2
Konya	569448	297	52,15	8	14,0
Kütahya	347682	149	42,85	7	20,1
Malatya	385388	174	45,14	18	46,7
Manisa	425275	181	42,56	10	23,5
Maraş	188877	84	44,47	14	74,1
Mardin	230782	126	54,59	6	25,9
Muğla	196772	74	37,60	5	25,4
Muş	65985	57	86,38	2	30,3
Niğde	251858	119	47,24	8	31,8
Ordu	283654	112	39,56	19	67,1

Rize	159541	56	35,10	7	43,8
Samsun	337817	128	37,89	16	47,3
Seyhan	358557	94	26,21	17	47,4
Siirt	131198	44	33,53	5	38,1
Sinop	185613	145	78,12	12	64,6
Sivas	432996	176	40,64	18	41,5
Tekirdağ	194252	33	16,99	3	15,4
Tokat	309863	120	38,73	9	29,0
Trabzon	360679	126	34,93	12	33,2
Tunceli	107100	15	14,00	1	9,3
Urfa	229614	198	86,23	11	47,9
Van	96479	30	31,10	2	20,7
Yozgat	261821	84	32,08	2	7,6
Zonguldak	322108	94	29,18	4	12,4

Çocukların işledikleri adamöldürme suçu nisbetleri ile ekseriyetini büyüklerin teşkil ettiği bütün suçluların adamöldürme nisbetleri mukayese edildiği zaman şu neticelere varılır:

a) Büyüklerin ve küçüklerin adamöldürmeleri arasındaki münasebet.

Bazı illerde çocuklar büyüklerden daha az adamöldürme suçu işlerler. Bu iller şunlardır: Cenupta Urfa, Elâzığ, Mus, Bitlis; Orta Anadolu da Amasya, Bursa. İki nisbet arasındaki fark şu illerde oldukça büyüktür: Elâzığ, Kırşehir, Muşve Urfa. Bu müşahededen çıkan netice de şu oluyor ki bu vilâyetlerde adamöldürme suçları daha ziyade büyükler tarafından işlenmektedir.

Bazı illerde de çocuklar büyüklerden fazla adamöldürme suçu işlemektedirler. Bu iller şunlardır: Cenupta Antalya, Seyhan, Gaziantep, Maraş; Şimalde Ordu. Aradaki fark bilhassa Gaziantep ve Maraşta büyüktür: Elâzığ, Kırşehir, Muş ve Urfa. Bu müşahededen çıkan netice olunabilir.

Diğer illerde nisbetler aşağı yukarı birbirlerinin aynıdır. Büyüklerle küçükler aynı nisbette adamöldürme suçunu işlemektedirler.

b) Adamöldürme suçlarının iller itibariyle tevezzüü.

Bazı illerde insanların pek az adamöldürme suçu işledikleri görülmektedir. Bu iller şunlardır: Şimali Şarkide Çoruh, Gümüşhane, Kars, Erzurum, Bingöl, Ağrı, Erzincan, Tunceli; Şimali Garbide İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale; Şimalde Zonguldak; Cenupta Hatay ve Seyhan; Şarkı Cenubide Hakkâri.

Bazı illerde de adamöldürme nisbeti nüfusa nisbetle çok yüksektir. Bu iller şunlardır: Cenupta Urfa; Şarkta Elâzığ ve Mus; Orta Anadolu'da Kırşehir; Şimalde Sinop.

2) Nüfus kesafeti.

Türkiyede nüfus kesafetinin az olduğu malumdur. Kilometre kareye 21 kişi düşmektedir (1935 sayımına göre). En yüksek kesafete İstanbul'da (159) ve Trabzon'da (78) rastlanmaktadır. Diğer illerde kesafet 50 nin altındadır.

Aşağıdaki tablo her ilin nüfus kesafetini ve adamöldürme nisbetini göstermektedir:

İller	Nüfus kesafeti	100.000 kişide adamöldürme nisbeti
Afyonkarahisar	24	54,14
Ağrı	9	29,05
Amasya	23	44,49
Ankara	18	51,47
Antalya	12	36,27
Aydın	34	43,28
Balıkesir	34	36,88
Bilecik	26	32,98
Bingöl	7	28,98
Bitlis	11	36,06
Bolu	22	47,17
Burdur	14	49,37
Bursa	33	43,70
Çanakkale	24	20,55
Çankırı	20	33,22
Çorum	18	26,52
Çorum	25	43,13
Denizli	27	51,42
Diyarbakır	15	54,85
Edirne	24	21,64
Elâzığ	18	68,32
Erzincan	13	14,52
Erzurum	13	17,80
Eskişehir	14	31,65
Gaziantep	24	39,84
Giresun	40	41,51

Gümüşhane	16	23,97
Hakkâri	2	27,33
Hatay	43	20,64
İçel	16	23,57
İsparta	20	34,24
İstanbul	159	16,86
İzmir	48	39,81
İzmit	40	40,56
Kars	18	18,00
Kastamonu	25	57,89
Kayseri	21	33,39
Kırklareli	31	22,00
Kırşehir	16	76,35
Konya	12	52,15
Kütahya	24	42,85
Malatya	20	45,14
Manisa	31	42,56
Maraş	17	44,47
Mardin	18	54,59
Muğla	15	37,60
Muş	8	86,38
Niğde	16	47,24
Ordu	47	39,56
Rize	45	35,10
Samsun	37	37,89
Seyhan	19	26,21
Siirt	12	33,53
Sinop	35	78,12
Sivas	16	40,64
Tekirdağ	33	16,99
Tokat	30	38,73
Trabzon	78	34,93
Tunceli	14	14,00
Urfa	14	86,23
Van	5	31,10
Yozgat	19	32,08
Zonguldak	42	29,18

Yukarıki tablonun tetkikinden şu neticeleri çıkartmaktayız:

- a) Nüfus kesafeti fazla olan mıntikalarda adam öldürme nisbeti azdır.
- b) Adam öldürme nisbeti yüksek olan yerlerde nüfus kesafeti azdır.
- c) Adam öldürme nisbeti vasat olan yerlerde nüfus kesafeti de vasattır. Umumiyetle adam öldürme nisbeti nüfus kesafetine nazaran biraz daha yüksektir. Bu kaideye istisna teşkil eden vilâyetler de vardır. Bunlar arasında, hepsi deniz kenarında olan Rize, Ordu, İzmir ve Hatay'ı zikredebiliriz.
- d) Nüfus kesafeti adam öldürme suçunun işlenmesinde büyük bir tesiri haiz değildir. Başka suçlar hakkında bir şey söylenemez, zira mesele bu bakımdan tetkik edilmemiştir. Mamafih mal aleyhindeki suçların nüfus kesafeti ile alakalı olduğu tahmin olunabilir.

3) Şehirde veya köyde ikamet:

Şehir ve köy muhitinin umumî suçluluk, çocuk suçluluğu ve adam öldürme suçları üzerindeki tesirleri araştırılmış bulundurmaktadır.

Aşağıdaki tablolar kadın ve erkeklerin umumi suçluluk bakımından suçu işledikleri yeri göstermektedir.

ERKEK SUÇLULAR

Mahkûmiyet Senesi	Yekûn	Şehirde işlenen suçlar		Köyde işlenen suçlar	
1935	49380	24152	50%	25228	50%
1936	72591	39237	54%	33354	46%
1937	76687	41920	56%	34767	44%
1938	73465	35535	49%	38430	51%
1939	84929	38833	45%	46096	55%
1940	87565	38200	44%	49365	56%
1941	83081	37147	45%	45934	55%
1942	85129	42575	50%	42554	50%
1935-42	612827	297099	48%	415728	52%

KADIN SUÇLULAR

Mahkûmiyet Senesi	Yekûn	Şehirde işlenen suçlar		Köyde işlenen suçlar	
1936	4203	2235	53%	1968	47%
1936	6792	3822	56%	2970	44%

1937	8329	5049	61%	3280	39%
1938	7677	3586	57%	4091	43%
1939	9128	4357	51%	4770	49%
1940	9001	4401	49%	4600	51%
1941	9195	4672	52%	4523	48%
1942	9748	5038	52%	4710	48%
1935-42	64073	33161	52%	30912	48%

Aşağıki tabloda da şehirlerde işlenen hafif suçları ve dolayısıyla suç işlenen yerle suçun ağırlığı arasındaki münasebeti göstermektedir:

Sulh mahkemelerinden ve- rilen mahkûmiyetlerin Senesi	Erkekler		Şehirde işlenen ve sulh mahkeme- lerinin vazifesine giren suçlar Kadınlar	
1935	17357	52%	1517	60%
1936	29184	59%	2908	64%
1937	28885	60%	3564	68%
1938	23194	53%	2516	51%
1939	27699	50%	3258	51%
1940	25906	44%	3280	51%
1941	22893	44%	3424	52%
1942	20259	45%	3553	54%
1935-42	195377	50%	24020	56%

Çocuk suçlular hakkındaki Enstitüce tertip edilen anketten elde edilen aşağıdaki rakamlar da çocukların işledikleri mühim suçlar bakımından işleniş yerlerini göstermektedir:

Suç nevi	Şehirde (il,ilce ve bucak merkezinde)		Köyde
Adam öldürme	75		470
Müessir fiil	9		37
Taksirli adam öldürme ve müessir fiil	0		1
Şahsa karşı suçlar yekûnu	84		508
Hırsızlık	49		64
Yağma, yol kesme	14		12
Emniyeti kötüye kullanma	1		0
Mal aleyhinde suçlar yekûnu	64		76

Irza geçme	30	118
Irza tasaddi	2	7
Kız kaçırma	8	50
Zina	1	1
Alıkoyma	0	3
	<hr/>	<hr/>
Cinsî suçlar yekûnu	41	179

Aşağıdaki rakamlar da 6386 adam öldürme mahkûmu üzerinde yapılan anketten alınmıştır:

İl merkezinde işlenen adam öldürmeler	550	% 9
İlçe merkezinde işlenen adam öldürmeler	628	% 10
Bucak merkezinde işlenen adam öldürmeler	599	% 9
Köylerde işlenen adam öldürmeler	4609	% 72

Yukardaki tablolardan şu neticeleri çıkarabiliriz:

a) Türkiyede şehir hayatının suç işlenmesindeki rolü oldukça büyüktür. Şehirlerde ve köylerde işlenen suçların hemen hemen müsavi olması bizi aldatmamalıdır. Türk halkının büyük bir ekseriyeti köylüdür. 1935 sayımına göre % 77, 1945 sayımına göre % 75 köylerde oturur. Bundan çıkan netice şudur ki, suç sayısındaki müsavata rağmen, şehirliler arasında suç işleme nisbeti köylülere nazaran 3,5 defa daha fazladır.

b) Şehrin ve köyün tesiri işlenen suçun nevine göre değişir. Bazı suçlarda korrelasyon emsali şehirlerde köylerdekine nazaran daha düşüktür. Hapishanelerdeki çocuklar hakkındaki anket bunu açıkça bunu açıkça göstermektedir. Filhakika köylerde çocukların şehirlere nazaran şahsa karşı suçları ve kız kaçırmaları 6 defa fazla işlemeleri, nüfusa nisbetle adam öldürme ve kız kaçırma bakımlarından şehir çocuk suçluluğunun nisbetinin hemen iki misli olması köyün bu suçlar üzerinde ne kadar müessir olduğunun delilidir. Buna mukabil, şehir nüfusu umum nüfusun dörtte birini teşkil ettiğinden, mal aleyhinde suçların şehirlerde köylere nazaran 2,6 defa daha fazla işlendiği görülmektedir. Bu netice bütün suçların değil, fakat bir tek suçun amillerinin araştırılması lâzım geldiğini açıkça isbat etmektedir.

c) Adam öldürme suçlarında köyün tesiri oldukça büyüktür. Filhakika köylerde işlenen adam öldürme suçları şehirlerdekilerinin dört mislidir. Şehir ve köy nüfusları arasındaki fark nazara alınırsa köylerde adam öldürme nisbetinin şehirlere nazaran 1,3 defa daha fazla olduğu neticesine varılır. Çocukların işledikleri adam öldürme suçlarında bu nisbetin 1,8 olduğunu tesbit etmiş bulunuyoruz.

Bu neticeleri, cehalet ve örf ve adetler gibi sair içtimai amillerin de kuvvetli korrelasyon emsali teşkil etmesi vakıası ile teyit edilmektedir.

4) Muhit değiştirmeler:

6386 adam öldürme mahkûmu üzerinde yapılan kriminolojik anketten aşağıdaki rakamları nakletmekteyiz:

Adam öldürme suçunu doğdukları yerde işliyenler	4632	%	72,6
Adam öldürme suçunu doğdukları il içinde işliyenler	1073	%	16,8
Adam öldürme suçunu doğdukları il dışında işliyenler	681	%	10,6
	6386	%	100
Yekûn			
Doğdukları yerde oturanlar	5489	%	86
Doğdukları yeri terkedenler	897	%	14
	6386	%	100
Yekûn			

Mukayese maksadı ile umumî nüfusa ait rakamları da kaydedelim (1935 sayımı)

Doğdukları ilcede oturanlar	13623051	%	98,7
Doğdukları ilin başka bir ilcesinde oturanlar	425936	%	2,8
Doğdukları ilden başka bir ilde oturanlar	1146304	%	7,5
	15195291	%	100
Türkiyede doğanlar yekûnu			

Bu iki tablonun mukayesesi güçlükler arz etmektedir. Filhakika adam öldürme suçu işlendiği yer ile suçlunun oturduğu yer arasındaki münasebet tetkik edilmiş değildir. Bununla beraber adam öldürme suçlarının suçluların doğdukları veya oturdukları yerde oturduklarını umumiyetle kabul etmek mümkün olacağı kanaatındayız. Bu takdirde, doğum yerini terkedenlerin (% 14) suçu doğum illerinin dışında işliyenler (% 10,6) olduklarını ve bunlara aynı il içinde fakat doğum yeri dışında suç işliyenlerden bir kısmını ilâve etmek lâzım geldiğini kabul edebiliriz. Bunun gibi, nüfus istatistiklerinde doğum illerinin başka bir ilçesinde oturanları ve başka bir ilde oturanları doğum yerini terkedenler gibi telâkki etmemiz

mümkündür. Bu şartlar altında yapılan bir mukayeseden şu neticeleri çıkarabiliriz: doğum yerini terkedenlerin adam öldürme nisbeti olduğu yerde oturanlara nisbetle 1,4 defa daha fazladır. Bu da muhit değiştirmelerle adam öldürme suçları arasında bir bağın mevcudiyetini gösterir.

İlâve etmek lâzımdır ki muhit değişikliklerinin korrelasyon emsalini bulmak kolay değildir, zira bu amilin tecridi çok güçtür. Bu mevzuda tesirini gösteren amiller o kadar çoktur ki bunları basit formüllerle ifadeye imkân yoktur.

5) Cehalet:

Cehaletin tesiri Türkiye'de muhtelif bakımlardan tetkik edilmiş bulunmaktadır.

A — Kadın suçlular bakımından :

Bir kadın cezaevinde (Kayseri) yapılan bir anket şu neticeleri vermiştir :

Suçlu kadınlar	Sayısı	Yüzdesi
Okuma yazma bilmiyenler	97	83,6
Okur yazar	9	8
Bir yıl okumuş	3	2,6
Köy ilk mektebi	2	2,6
ilk mektep	3	2,6
Orta mektep	3	2,6
Yekûn	116	100

Mukayese için de 1935 sayımından aldığımız şu rakamları veriyoruz:

16 yaşından yukarı okuma yazma bilen kadınlar	396314	% 8,1
16 yaşından yukarı okuma yazma bilmiyen kadınlar	4607888	% 91,9
Yekûn	4904202	% 100

B — Çocuk suçlular bakımından :

974 suçlu çocuk hakkındaki kriminolojik anket, suçlu çocuklar arasındaki okuma yazma bakımından durumu şöyle bir tablo halinde ifade etmemize imkân vermektedir:

Okuma yazma bilen suçlu çocuklar	432	%	44,4
Okuma yazma bilmiyen suçlu çocuklar	542	%	55,6
	<hr/>		<hr/>
Yekûn	974	%	100

Yine mukayese için umumî nüfusa ait, yukarıdakilere tekabül eden şu rakamları da veriyoruz (1935 sayımı) :

12-18 yaşında okuma yazma bilen çocuklar	618621	%	34,8
12-18 yaşında okuma yazma bilmiyen çocuklar	1162860	%	65,2
	<hr/>		<hr/>
Yekûn	1781481	%	100

C — Adam öldürme suçları bakımından :

Adam öldürme suçları ile cehalet arasındaki münasebeti gösteren tablo şudur:

Okuma yazma bilen adam öldürme suçlusu	148	%	22,7
Okuma yazma bilmiyen adam öldürme suçlusu	4938	%	77,3
	<hr/>		<hr/>
Yekûn	6386	%	100

Umumî nüfusun yukarıki rakamlara tekabül eden rakamları da şunlardır :

16 yaşından yukarı okuma yazma bilen erkekler	1333803	%	31,2
16 yaşından yukarı okuma yazma bilmiyen erkekler	2951809	%	68,8
	<hr/>		<hr/>
Yekûn	4285612	%	100

Yukarıki tablolardan çıkarılacak neticeler şunlardır:

a) Okuma yazma bilmemek kadın suçluluğunda bir amil değildir, zira suçluluk nisbeti okuma yazma bilmiyenler arasında 2,25 defa daha azdır.

b) Okuma yazma bilmemek çocuk umumî suçluluğu bakımından da bir amil değildir, zira okuma yazma bilmiyen çocuklar arasında suçluluk nisbeti 1,5 defa daha azdır.

c) Okuma yazma bilmemek kadınların ve çocukların işledikleri bazı suçlar bakımından amil olabilir. Fakat bu hususta yapılmış araştırmalar, istatistikler mevcut değildir.

d) Okuma yazma bilmeme adam öldürme suçlarında bir amil olarak karşımıza çıkmaktadır, zira okuma yazma bilmiyenler bilenlere nazaran 1,5 defa daha fazla bu suçu işlemektedirler.

6 — Örf ve adetler :

Türkiyede suçluluğun içtimaî amillerini meydana çıkarmak gayesi ile yapılan araştırmalar örf ve adetlerin şahıslar aleyhine işlenen suçlar üzerindeki tesirini de tetkik mevzuu yapmışlardır.

a) Türkiye'de, bilhassa köylerde insanlar namus meselelerinde çok hassastırlar. Büyük bir ekseriyetin namus telâkkisi çok şümullüdür. Bir çok kimseler, yakınlarından bilhassa karılarından, analarından veya kız kardeşlerinden dürüst olmıyan bir şekilde bahsolunduğu zaman namuslarına karşı bir tecavüz vaki olmuş addederler. Onun namus telâkkisi, namussuz daha doğrusu namusuna taarruz edilmiş olarak yaşamamağı icap ettirir. İçtimaî telâkkilerin tesiri altında böyle bir adam bu namus lekesinin kanla temizlenebileceğine inanır. 6386 adam öldürme mahkûmu üzerinde yapılan anket, bunlardan 419 unun namusunu korumak için adam öldürdüğünü meydana çıkarmıştır. Bunların büyük bir kısmı kendi namusunu (ırzını) korumak için işlenmiştir. Yukarıda gösterilen manada namus telâkkisi ile işlenen suçlar başka başlıklar altında tasnif edilmişlerdir. Meselâ kadın yüzünden adam öldürmeler (1165), kavga sebebiyle işlenenler (270) arasında muhakkak ki çok defa böyle bir namus meselesi de vardır. Hususî bir anket, adam öldüren çocuklar arasında namus telâkkisinin büyük rolünü meydana çıkarmıştır. Filhakika 60 çocuktan 10 tanesi ailelerinin namusunu korumak için adam öldürmüşlerdir.

b) Türk halkının bir kısmı intikamı normal görmektedir. Hatta bir çocuk islâhevi müdürü, çocuklara yaptıkları işin kötülüğünü anlatmakta müşkülât çektiğini ifade etmiştir. Eski devirlerden sürüp gelen kan gütmeye usulü bazı mıntikalarda, azalmakla beraber, tatbik edile gelmektedir. Aileler arasındaki düşmanlık durumu Türk Kanun koyucularını meşgul etmektedir. 1908 tarihli bir kanun (musalahai dem) komisyonlarını kurmuştu. En son olarak 1937 tarihli bir kanun kavgalı aileler mensuplarının cebren nakli gibi ağır tedbirler derpiş etmektedir. Bu kanunun pek az tatbik olunduğu ve iyi neticeler vermediği anlaşılmaktadır.

6386 mahkûm üzerinde yapılan anketten öğrenildiğine göre 6185 erkek suçlu arasında saiki tesbit edilebilen 5451 inden 215 i kan gütme ve intikam saiki ile adam öldürmüşlerdir. Hususî bir anketten öğrendiğimize göre de adam öldürmeden hükümlü 60 çocuktan 12 si intikam almak gayesi ile hareket etmişlerdir.

c) Bazı mıntakalarda çok rastlanan kız kaçırma adetini de suç amili olarak saymak mümkündür. Bu adet erkeklerin kız babalarına oldukça mühim bir meblâğ vermeleri adetinin bir neticesidir. Bazı illerde evlenme merasimleri bir kız kaçırma vakası imiş gibi icra edilmektedir. Bazı mıntikalarda kadınlar evlenmeden önce kaçırılmış olmakla gurur duymaktadır. Keza erkekler arasında da sevgilisini kaçırmak yüzünden hapse girmiş olmayı şeref duyanlar vardır.

Bütün bunlardan çıkan netice kız kaçırmanın bu insanlar tarafından tamamıyla normal bir fiil olarak telâkki edildiğidir. Fakat kaçırılan kızın ailesi işi normal telâkki etmemekte, namusun lekелendiği mülâhazaları adam öldürmelere sebep olmaktadır.

Hangi saikle hareket ettiği tesbit edilebilen 5451 adam öldürme mahkûmu (5290 ı erkektir) arasında 262 sinin (260 ı erkektir) kız kaçırma yüzünden adam öldürdüğü tesbit edilmiştir.

d) Bazı mahallerde ve mıntikalardaki umumî efkâr tarafından desteklenen kabadayılık hisleri de Türkiye'de umumî suçluluğun ve adam öldürme suçunun amilleri arasındadır. Bu muhitler korkaklığı, çekingenliği çok fena karşılamakta, hatta ölümle neticelenen ataklıkları takdir etmektedir.

6185 erkek suçlu arasında (bunlardan 5451 inin saiki tesbit edilebilmiştir) 33 kişinin kabadayılık yüzünden adam öldürdüğü anlaşılmıştır. Kavga sebebi ile öldüren 405, döğme, tahkir ve suç isnadı sebebiyle öldüren 270 ve kadın yüzünden 1203 suçludan bir kısmını da buraya ilâve etmek lâzım gelecektir.

V — Neticelerin tenkit ve tahlili ve ileride yapılacak araştırmalar hakkında temenniler :

a) Bu güne kadar yapılan araştırmalar umumiyetle umumî içtimai amilleri aramak gayesini gütmüşlerdir. İleride yapılacak araştırmalar belli suçların amillerini aramağı gaye edinmelidir. Bir içtimai hadise bir suçun amili olur da bir diğerinin olmayabilir. Nitekim okuma yazmanın böyle bir amil olduğunu görmüş bulunuyoruz.

b) Suç amillerinin araştırılması içtımâî hadiselerle belli suçlar arasında korrelasyonların tesbitini gerektirir. Bu da gerek suçlulara, gerek suçlu olmıyanlardan mürekkep kontrol gruplarına müteallik mümkün olduğu kadar fazla sayıda bilgilerin mevcudiyetini istilzam eder. İlerideki araştırmalarda bu hususa ehemmiyet verilmesi lâzımdır.

c) Bir suç ile bir içtımâî hadise arasındaki korrelasyonun tesbiti ile iş bitmiş değildir. Zira bir korrelasyonun mevcudiyeti zaruri olarak bir illiyet bağının mevcudiyetini gerektirmez. İlliyet sebebi olmadığı halde korrelasyonun mevcut olabilmesi mümkündür, zira hem suça hem o içtımâî hadiseue sebep olan müsterek fakat uzak bir sebep mevcut olabilir. Bizim de aradıklarımız suçun sebepleri olduğuna göre, suç ile içtımâî hadise arasında illiyet bağı olmadığı görülünce, müsterek sebebi bulunmaya kadar aramak icap edecektir. İlâve edelim ki illiyet bağının araştırılması diğer amillerin, bilhassa ferdî amillerin tecdidini gerektirir.

d) Millerin suça sebep oluşlarının aynı ehemmiyette olmadıklarını da kabul etmek lâzımdır. İçtımâî amiller tesirlerini doğrudan doğruya değil, fakat dolayısı ile icra ederler. Suç her şeyden önce ferdî bir fiildir. Onu işliyen insandır. İnsana taallük eden âmiller, yani ferdî âmiller doğrudan doğruya tesir icra eden amillerdir.

e) Bir tek amile, yani bir tek sebebe veya sadece içtımâî veya ferdî amillere bağlanıp kullanmamalıdır. Suç bütün amillerin heyeti umumiyesinin bir mahsulüdür. Her amilin bir rolü vardır.